

ИНФОРМАЦИЈА

о стању малолетничке деликвенције на подручју града Зворник за 2026. годину

УВОД

Малолетничка делинквенција представља противзакониту активност од стране појединца или групе а чији чланови тј појединци нису млађи од четрнаест година а старији од двадесет једну годину.

Поремећај понашања, васпитна запуштеност, субнормалне или неубичајене личности, лоше друштвено понашање, асоцијалност, поремећај карактера, психопатска личност и примарни поремећај понашања синоними суза последицу неприлагођеног понашања са којим се неретко сусрећемо данас.

Поред стандардних те самих школских примера који подстичу једног малолетника на криминалитет исти има специфичне корене који су везани за неку културну и друштвену средину. У складу са тим постоје средине у којима је друштвено (наравно не и законски) прихватљиво бављење одређеним криминалним радњама. Примери су земље трећег света где је прихватљиво да деца поседују и употребљавају оружје, као и земље где је „дозвољено” да малолетници раде на плантажама биља чијом се прерадом добија опојна дрога.

Не може се тачно одредити који је од фактора најбитнији те који доводи до појаве малолетничке делинквенције а исти су: породица, школа и друштво. Негативан утицај те комбинације ова три фактора доводи до делинквентог понашања малолетних особа.

Закон разликује три групе малолетника:

1. Млађи малолетници од 14 до 16 година
2. Старији малолетници од 16 до 18 година
3. Млађи пунолетници од 18 до 21 године.

Дјеца до четрнаесте године не подлежу кривичној одговорности. Према малолетницима од 14 до 16 године не може се изрећи казна упућивања у малолетнички затвор. Веома важан податак у самој информацији како на локалном тако и на глобалном нивоу јесте све чешће вршење кривичних дела управо ове категорије деце које закон не препознаје као починиоце напред наведених дела. У складу са тим постоје „заговорници“

теорије да и деца млађа од четрнаест година треба да подлежу одређеној врсти кривичне одговорности а све у складу са менталним развојем детета.

Делинквенција је кршење одређених друштвених норми тј. све негативне диспозиције омладине за које су законом предодређене санкције. Константан бес, љутња и много пута поновљени неуспеси који доводе до агресије, а потом до делинквенције захтевају велику пажњу околине и стручњака као и напоран рад на сузбијању истих. У складу са напред наведеним акценат у раду са малолетницима треба да буде превенција и социјализација истих а само кажњавање треба да буде последњи начин сузбијања овог проблема.

Појам делинквенције може се посматрати у ужем и ширем смислу. Шире смисао овог термина подразумева кршење друштвених норми за која су законом предвиђене казне што ће рећи да у то спадају све негативне диспозиције омладине за које су предвиђене санкције. За ближе и додатније објашњење користи се дефиниција у ужем смислу, тачније делинквенција представља кршење законских прописа од стране непунoletних лица тј. подразумева све преступе омладине у које спада физичко насиље, крађе, провале, разбојништво, хулиганство као и остали облици испољавања девијантног понашања.

Појава малолетничке делинквенције најчешће је индицирана појавом васпитне запуштености. Под тим термином такође подразумева се облик учесталог девијантног понашања са таквим интензитетом да негативно делује прилагођавање тј. поткрепљује тешкоћу прилагођавања омладине. Сама неприлагођеност васпитно запуштене деце углавном је настала као последица дубоког дисхармоничног развоја личности а „окидач” за то углавном треба тражити у средини у којој се малолетник налази, најчешће у породици.

УЗРОЦИ:

Незахвално је тражити узроке као појединачне појаве у настанку саме делинквенције код детета. Многе су науке и теорије управо на тај начин покушали објаснити појаву истог али се до дан данас ниједна теорија није одржала. Ипак када говоримо о овом проблему говоримо о читавом комплексу узрока као и многобројним узрочно-последичним везама тј. сагледавање сплета околности са биолошко- психолошко-социјалног аспекта. **У савременом свету је прихваћено мишљење да не постоји тзв.**

Преступнички тип већ да је делинквент обично дете, неважно ког пола, које представља продукт своје средине и утицаја исте на његову личност тј. спој спољашњих и унутрашњих фактора.

УТИЦАЈ ПОРОДИЧНИХ ФАКТОРА:

Пресудан утицај на формирање личности има породица, тачније родитељи уз назнаку појединаца да рано детињство одређује личност одраслог човека. Један свештеник је рекао „**Дајте ми дете до шесте године живота после чините са њим шта Вам воља**”. У прилог томе говоре статистички подаци који наглашавају да „растурање породице“, ванбрачно рођење, ниска школска спрема као и лоше здравствено стање родитеља, сиромаштво имају скоро исто пресудан значај у васпитној запуштености и малолетничком преступништву.

Живот у таквој средини свакако оставља дубок траг у развоју једног појединца и има негативне последице на формирање његове личности зато што породица а првенствено родитељи треба да буду основна, безусловна и најбитнија подршка и ослонац детету.

Општи породични контекст је повезан са социо материјалним осујећеностима и сиромаштвом. Девијантно понашање малолетника је на неки начин повезано са финансијском ситуацијом родитеља. За родитеље који имају мања материјална примања, на шта се најчешће надовезују и остале животне тешкоће, бити родитељ у савременом свету није ни мало лак задатак.

Недостатак новца и материјална анксиозност представља одређени сплет узрока који доводе до породичних конфликта.

Сиромаштво није једини, нити главни узрок који доводи до овог проблема, али постоји јасна веза између која показује да услови социјалне немаштине имају значајан утицај на испољавање одређених врста преступничког понашања.

Појава у савременим породицама психичких и физичких болести самих родитеља као и одсуство „родитељске топлоте“ представљају велики проблем у самом сазревању личности код деца које се спрема за живот и оно што он у савременом друштву носи.. Емотивно „хладни“ родитељи одгајају децу која услед недостатка емпатије буду склонија вршењу кривичних и прекршајних дела. Такође породице у којима постоји било која врста

насиља постају један од погодних „гла“ за асоцијално понашање малолетника. Малолетник такав начин понашања манифестује као нормалну појаву у свом животу као и нормалан начин решавања проблема кроз насиље.

УТИЦАЈ ШКОЛЕ И ВРШЊАКА:

Школа и сама вршњачка група веома често имају подједнак утицај на малолетника као и породица, савремено школство изискује целодневне боравке деце у школи и на ваннаставним школским активностима (секције, курсеви страних језика) те сама школа веома често постаје место где дете проводи много више времена него „кући”. У складу са самом чињеницом утицај истих је вредан пажње. Сматра се по новијој анкети да 90% делинквентне деце има негативан став према школи и самом наставном особљу. Девијантно понашање код малолетника је најчешће настало због неког вида дискриминације у њиховој прошлости, те наставак тога само поспешује развој истог.

Како бивају изопштени и исмејани из друштва, почињу са још горим понашањем не би ли привукло пажњу својих другова. Како то често уроди плодом, они се онда повезују са другим малолетницима или врло често и старијим друштвом ван своје школе који имају сличне проблеме и на тај начин формирају и неформалне групе (банде). Сама неблагоприятна реакција најпре наставног особља у многоме поспешују појаву делинквентног понашања.

КАРАКТЕРИСТИКЕ МАЛОЛЕТНИХ ДЕЛИНКВЕНАТА:

Почетак самог делинквентног понашања веома често може да буде видљив и на најранијим узрастима самог детата. Физичке и психичке особине деце у периоду пре пубертета утичу на испољавање девијантног понашања а свакако најостљивији период емоционалног сазревања јесте доба адолесценције у којој се свака фаза одликује извесним психичким карактеристикама

Саме физичке карактеристике „делинквентне и неделинквентне“ деце се не разликују, те тражити „узрочност“ у њима у новијем научном истраживању нема

смысла. Велики проценат деце која је испољавало асоцијално понашање је: мокрило у кревет, јављао се ноћни страх, фрасови и анемија.

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПРИСТУП МАЛОЛЕТНИЧКОМ ПРЕСТУПНИШТВУ:

Сам рад са децом увек подразумева мултиинституционални те мултидисциплинарни приступ самом проблему. **Мултидисциплинаран** приступ проблему подразумева укључивање стручњака различитих профила: специјалних педагога, психолога, педагога, социјалних радника, дечијих психијатара и других.

Малолетници делинквентног понашања а тиче се **мултиинституционалног** приступа пролазе кроз евиденцију: Станице јавне безбедности, тужилаштва, суда као и центра за социјални рад. Неопходно је по потреби и укључивање центара за заштиту менталног здравља.

Свака од ових институција и установа прати ову појаву са свог аспекта деловања и своје надлежности реагује правовремено а све у сврху адекватног третмана малолетника.

Веома важна чињеница у раду са малолетником а тиче се : процесуирања малолетника, саслушања, суђења и спровођења саме васпитне мере јесте искључивање медија поштујући тајност самог лица. На тај начин се малолетник штити од стигматизације и етикетирања. Сама стигматизација посебно у мањим срединама доводи до појаве учесталијег асоцијалног понашања те самим тим учесталим повратом у вршењу кривичних и прекршајних дела.

Центар за социјални рад има највећу улогу у раду са децом са проблемом у понашању. Сам рад се не базира на „осуди” пре свега се базира на: васпитно едукативном раду са малолетником, посете школи у циљу праћења похађања наставе и контроле оцена, посебан акценат је на савјетодавном раду са родитељима као најбитнијим чиниоцима у развоју детета и једном од главних извора подршке у социјализацији истих.

АНАЛИЗА МАЛОЛЕТНИЧКЕ ДЕЛИНКВЕНЦИЈЕ ЗА 2025. ГОДИНУ:

Неопходно је истаћи да је 2025. година као и три претходе две године дошло до опадања броја малолетника у сукобу са законом.

Дела која су чинили су: **прекршаји у саобраћају три малолетника** (управљање возилом пре стицања дозволе), **наношење телесних повреда осам малолетника од који су четири лица узрасне доби испод четрнаест година, крађе три малолетника и оштећење туђе ствари пет малолетна лица.**

Због напред наведених кривичних и прекршајних дела по предлогу нашег Центра за социјални рад суд је изрекао: три мере појачаног надзора Центра за социјални рад, две мере појачаног надзора родитеља, три пута је изречена мера Опортунитета тј поступак је обустављен, два пута је изречена мера Судски укор и два полицијска упозорења, а за остала дела суђење је или у току или је неколико пута одлагано из различитих разлога. Тренутно се под појачаним надзором Центра за социјални рад налазе и још два лица којима је сама Васпитна мера је изречена 2024.године те је још на снази.

У два случај биљежимо поврат тј поновно чињење кривичних дела од стране малолетника.

За разлику од неких претходних година у овој години нисмо забиљежили Кривична дела која се тичу производње и стављања у промет опојних дрога.

Починиоци су углавном лица између петнаест и осамнаест година, као и претходне године биљежимо чињење кривичних и прекршајних дела од стране деце до четрнаесте године живота које закон препознаје као кривично неодговорна лица. Истичемо да сва малолетна лица похађају школу што је један добар и позитиван пример или су већ завршили успешно образовање. Према територијалном критеријуму 37% малолетних делинквената долази из урбане средине док 63% долази из руралне средине. Према полу биљежимо једно кривично дело почињено од стране особа женског пола.

Када је у питању превентивни рад Центра за социјални рад, асоцијално понашање малолетника веома је важно истаћи да рад са њима и њиховим родитељима заузима посебно мјесто у раду Центра за социјални рад који им у тесној сарадњи са школама пружа адекватну стручну помоћ. У протеклој години заједно са школама праћена је и пружана стручна помоћ која је имала за основи циљ преваспитање и одвраћање од будућег делинквентног понашања. Тако је у протеклој години ова врста помоћи пружана за педесет три ученика и њихових породица. Превентивни рад се огледа у континуираном и планском раду на индивидуалним капацитетима малолетника као и самих породица. Истичемо да је од педесет три ученика ком је пружана стручна помоћ само два

малолетника су била у сукобу са законом а након превентивног рада. Само два малолетника су због неоправданих изостанака искључена из средње школе. Такође специјални педагог нашег Центра за социјални рад је одржао двадесет предавања на тему „Вршњачко насиље са посебним освртом на електронско насиље“ као и предавање за децу и родитеље на тему „Међугенерациско разумевање. На самим предавањима учешће је узело око 600 деце и око 200 родитеља.

Посебну пажњу треба скренути те похвалити рад Групе „Тим брига за децу“ који чине представници институција релевантних када су деца у питању: средње и основне школе, Центар за ментално здравље, Центар за социјални рад, Полицијска станица Зворник, Градска управа града Зворника. Сваки месец се одржавају састанци свих наведених представника у свим школама где се износе проблеми ученика и где се превентивно делује на почетне знаке асоцијалног понашања те се превентивно делује да не дође и до самог делинквентног понашања односно кршења самог закона.

Малолетници се често одређују као друштвена група која се припрема за улазак у свет одраслих, односно они представљају онај део популације који се налази у процесу био-психо-социјалног развоја. Треба имати у виду да је друштво у коме живимо сиромашно, конфликтно и друштво које се већ дуги низ година налази у транзицији додајући на све то низак квалитет здравствене и социјалне заштите, доступност наркотика, изражене породичне проблеме у виду нарушених породичних односа, чињенице да у нашем граду постоје објекти који раде до касно у ноћ и у којима малолетници имају могућност боравка и конзумације алкохолних пића као и многе друге проблеме схватићемо да рад са овом популацијом треба да буде приоритет свих адекватних институција.

ПРЕДЛОГ МЈЕРА:

1. Неопходно је перманентно радити на праћењу појаве делинквентног понашања, на нивоу општине ојачати сарадњу свих институција који се баве овом проблематиком. Посебан акценат ставити на породицу и школу гдје малолетници проводе највећи дио свог времена.

2. Планирати увођење социјалних радника у школе што би у великој мјери допринијело побољшању стања на плану откривања ризико породица и породичног третмана са истим.
3. Отварање васпитних центара који су предвиђени законима који би имали за циљ да малолетник озбиљније схвати вршење кривичних дела а такође би исто утицало да малолетник своје „ваншколско време“ уз стручан надзор квалитетније искористи.
4. Укључивање деце у ваншколске активности те квалитетно искористити слободно време, обезбеђивање истих за маргинализовану децу и њихове породице.
5. Инспекцијски органи и полиција да појачају контролу око течења алкохолних пића малолетницима,
6. Строго кажњавање пунољетних лица која подстичу или непосредно са малолетницима учествују у извршењу кривичних дјела.
7. Спровођење закона а који се тиче забране учествовања малолетника у играма на срећу.

Зворник, 11.06.2026. године.

ОБРАЂИВАЧ
ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ЗВОРНИК

В Д Д И Р Е К Т О Р

Иван Стевић